

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ПРИКАРПАТСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ВАСИЛЯ СТЕФАНІКА**

Факультет/інститут психології

Кафедра філософії, соціології та релігієзнавства

СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Інституційні зміни сучасного українського суспільства

Освітня програма будь-яка

Спеціальність будь-яка

Галузь знань будь-яка

Затверджено на засіданні кафедри філософії,
соціології та релігієзнавства
Протокол № 1 від «31» серпня 2021 р.

ЗМІСТ

- Загальна інформація
- Анотація до курсу
- Мета та цілі курсу
- Результати навчання (компетентності)
- Організація навчання курсу
- Система оцінювання курсу
- Політика курсу
- Рекомендована література

1. Загальна інформація	
Назва дисципліни	Інституційні зміни сучасного українського суспільства
Викладач (-і)	Гайналь Тетяна Олександрівна
Контактний телефон викладача	
E-mail викладача	tetiana.hainal@pnu.edu.ua
Формат дисципліни	Цикл загальної підготовки. Вибіркові дисципліни.
Обсяг дисципліни	90 год. (6,0 кредити)
Посилання на сайт дистанційного навчання	http://www.d-learn.pu.if.ua/index.php
Консультації	
2. Анотація до курсу	
<p>В межах лекційного викладу та семінарської практики з «Інституційних змін сучасного українського суспільства» акцент робиться на процесах трансформації соціальних інститутів, соціальних спільнот та особливостях перебігу соціальних процесів в Україні, а також на специфіці емпіричного дослідження суспільних проблем сучасності та способах їх попередження чи подолання.</p> <p>Курс лекцій присвячено розгляду специфіки функціонування, тенденцій розвитку та проблем базових соціальних інститутів (політика, економіка, релігія, сім'я, освіта), соціальних спільнот (молодь та етнос), а також соціальним процесам та змінам (урбанізація, комунікація, міграція, глобалізація) в сучасній Україні. Зміст семінарських занять цілком корелює з лекційним матеріалом, оскільки їхня мета полягає у поглибленому вивченні матеріалу, що, як передбачається, дозволить студентам виробити власну світоглядну позицію. Завдання, які покликані вирішити запропонована дисципліна, включають не лише засвоєння певних знань з курсу, але й набуття студентами вмінь опрацьовувати самостійно навчальну літературу, критично мислити та висловлювати свою точку зору на сучасні соціальні проблеми.</p>	
3. Мета та цілі курсу	
<p>Мета: ознайомити студентів зі специфікою функціонування сучасного українського суспільства, діагностикою його стану та розробкою рекомендацій для формування соціальної політики держави.</p> <p>Завдання: розкрити специфіку вивчення сучасного українського суспільства та його структури (соціальні інститути, соціальні спільноти); оволодіти знанням про суспільні процеси (урбанізація, масова комунікація, міграція, глобалізація), їх причини, прояви та можливі наслідки; навчити аналізувати соціальні явища, використовувати отримане знання в своїй практичній професійній діяльності.</p> <p>У результаті вивчення навчальної дисципліни студент повинен</p> <p>знати: основи системи соціологічних знань та вміти застосовувати її на практиці; розуміти значення культури як форми людського існування, цінувати різноманіття та мультикультурність світу і керуватись у своїй діяльності сучасними принципами толерантності, діалогу і співробітництва.</p> <p>вміти: володіти прийомами збору, систематизації, узагальнення і використання інформації, методами аналізу та обробки інформації та використовувати ці результати у професійній діяльності; аналізувати соціально та особистіснозначущі світоглядні проблеми, приймати рішення на основі сформованих ціннісних орієнтирів.</p>	
4. Компетентності	
<p>Загальні:</p> <p>Здатність до абстрактного та аналітичного мислення й генерування ідей.</p> <p>Здатність навчатися та самонавчатися.</p> <p>Здатність бути критичним та самокритичним</p> <p>Здатність знаходити, обробляти та аналізувати інформацію з різних джерел</p> <p>Здатність приймати обґрунтовані рішення.</p>	

Здатність діяти з соціальною відповідальністю і громадянською свідомістю.					
5. Програмні результати					
Здатність аналізувати соціально та особистісно значущі світоглядні проблеми.					
Здатність працювати в команді.					
Здатність реалізувати свої права й обов'язки як члена демократичного суспільства.					
Здатність приймати рішення на основі сформованих ціннісних орієнтацій.					
6. Організація навчання курсу					
Обсяг курсу					
Вид заняття				Загальна кількість годин	
лекції				12	
семінарські заняття / практичні / лабораторні				18	
самостійна робота				60	
Ознаки курсу					
Семестр		Спеціальність		Курс (рік навчання)	Нормативний / вибірковий
Восьмий				Четвертий	Вибірковий
Тематика курсу					
Тема, план	Форма заняття	Література	Завдання, год.	Вага оцінки	Термін виконання
Тема 1. Структура сучасного українського суспільства 1. Поняття суспільства як соціальної системи. 2. Соціальна стратифікація суспільства. 3. Фактори та механізми соціальної мобільності.	Лекція 2 год. Семінарське заняття 2 год.	Гидденс Э. Соціологія / Энтони Гидденс / При участі К. Бердсолл; пер. с англ.; изд. 2-е, повністю перераб. и доп. – М.: Едиториал УРСС, 2005. – 632 с. Підходи до класового аналізу (За ред. Е. О. Райга; переклад з англ. О. Симончук). – К.: Інститут соціології НАН України, 2019. – 287 с. Стан сучасного українського суспільства: цивілізаційний вимір (За наук. ред. М.О. Шульги). – К.: Інститут соціології НАН України, 2017. – 198 с.	Підготовка до семінарськог о заняття. Виконання завдань для самостійної роботи, 10 год.	5 балів за кожен вид роботи (усні відповіді на семінарських заняттях та самостійну роботу впродовж семестру)	Лютий- червень (згідно з електронним розкладом)
Тема 2. Тенденції розвитку соціальних	Лекція 2 год. Семінарське заняття 4 год.	Гидденс Э. Соціологія / Энтони Гидденс / При участі К.	Підготовка до семінарськог о заняття.	5 балів за кожен вид роботи (усні відповіді на	Лютий- червень (згідно з електронним

<p>інститутів сучасного українського суспільства</p> <p>1. Соціально-політичні тенденції в сучасній Україні.</p> <p>2. Соціально-економічні тенденції в сучасному українському суспільстві</p> <p>3. Соціокультурна ситуація в Україні</p>		<p>Бердсолл; пер. с англ.; изд. 2-е, полностью перераб. и доп. – М.: Едиториал УРСС, 2005. – 632 с.</p> <p>Підходи до класового аналізу (За ред. Е. О. Райта; переклад з англ. О. Симончук). – К.: Інститут соціології НАН України, 2019. – 287 с.</p> <p>Соціальні виміри суспільства (Збірник наукових праць). – К.: Інститут соціології НАН України, 2016. – Випуск 8 (19). – 497 с.</p> <p>Стан сучасного українського суспільства: цивілізаційний вимір (За наук. ред. М.О. Шульги). – К.: Інститут соціології НАН України, 2017. – 198 с.</p> <p>Українське суспільство: Моніторинг соціальних змін (Збірник наукових праць). – К.: Інститут соціології НАН України, 2018. – Випуск 6 (20). – 414 с.</p>	<p>Виконання завдань для самостійної роботи, 10 год.</p>	<p>семінарських заняттях та самостійну роботу (впродовж семестру)</p>	<p>розкладом)</p>
<p>Тема 3. Особливості функціонування релігії, освіти та сім'ї як соціальних інститутів.</p> <p>1. Релігійна ситуація в</p>	<p>Лекція 2 год. Семінарське заняття 4 год.</p>	<p>Гидденс Э. Социология / Энтони Гидденс / При участии К. Бердсолл; пер. с англ.; изд. 2-е, полностью перераб. и доп. – М.: Едиториал УРСС, 2005. – 632 с.</p>	<p>Підготовка до семінарського заняття. Виконання завдань для самостійної роботи, 10 год.</p>	<p>5 балів за кожен вид роботи (усні відповіді на семінарських заняттях та самостійну роботу (впродовж семестру)</p>	<p>Лютий-червень (згідно з електронним розкладом)</p>

<p>сучасній Україні 2. Тенденції розвитку освітнього простору в сучасній Україні. 3. Сучасні шлюбно-сімейні тенденції в Україні.</p>		<p>Підходи до класового аналізу (За ред. Е. О. Райта; переклад з англ. О. Симончук). – К.: Інститут соціології НАН України, 2019. – 287 с.</p> <p>Соціальний потенціал інноваційного розвитку економіки: українські реалії (Под ред. Акад. НАН України В.М. Вороны, д-ра соціол. наук Т.О. Петрушиной). – К.: Інститут соціології НАН України, 2014. – 328 с.</p> <p>Соціальні виміри суспільства (Збірник наукових праць). – К.: Інститут соціології НАН України, 2016. – Випуск 8 (19). – 497 с.</p> <p>Стан сучасного українського суспільства: цивілізаційний вимір (За наук. ред. М.О. Шульги). – К.: Інститут соціології НАН України, 2017. – 198 с.</p> <p>Українське суспільство: Моніторинг соціальних змін (Збірник наукових праць). – К.: Інститут соціології НАН України, 2018. – Випуск 6 (20). – 414 с.</p>			
<p>Тема 4. Особливості</p>	<p>Лекція 2 год. Семінарське</p>	<p>Гидденс Э. Социология /</p>	<p>Підготовка до</p>	<p>5 балів за кожен вид</p>	<p>Лютий-червень</p>

<p>соціальних процесів</p> <p>1. Етно-національні процеси в сучасній Україні.</p> <p>2. Урбанізаційні процеси в сучасному українському суспільстві.</p> <p>3. Міграційні процеси в сучасній Україні.</p>	<p>заняття 4 год.</p>	<p>Энтони Гидденс / При участии К. Бердсолл; пер. с англ.; изд. 2-е, полностью перераб. и доп. – М.: Едиториал УРСС, 2005. – 632 с.</p> <p>Підходи до класового аналізу (За ред. Е. О. Райга; переклад з англ. О. Симончук). – К.: Інститут соціології НАН України, 2019. – 287 с.</p> <p>Соціальні виміри суспільства (Збірник наукових праць). – К.: Інститут соціології НАН України, 2016. – Випуск 8 (19). – 497 с.</p> <p>Стан сучасного українського суспільства: цивілізаційний вимір (За наук. ред. М.О. Шульги). – К.: Інститут соціології НАН України, 2017. – 198 с.</p> <p>Українське суспільство: Моніторинг соціальних змін (Збірник наукових праць). – К.: Інститут соціології НАН України, 2018. – Випуск 6 (20). – 414 с.</p>	<p>семінарського заняття.</p> <p>Виконання завдань для самостійної роботи, 10 год.</p>	<p>роботи (усні відповіді на семінарських заняттях та самостійну роботу впродовж семестру)</p>	<p>(згідно з електронним розкладом)</p>
<p>Тема 5. Сучасні тенденції масової комунікації</p> <p>1. Поняття масової комунікації:</p>	<p>Лекція 2 год.</p> <p>Семінарське заняття 2 год.</p>	<p>Гидденс Э. Социология / Энтони Гидденс / При участии К. Бердсолл; пер. с англ.; изд. 2-е, полностью перераб. и доп. – М.:</p>	<p>Підготовка до семінарського заняття.</p> <p>Виконання завдань для самостійної роботи, 10</p>	<p>5 балів за кожен вид роботи (усні відповіді на семінарських заняттях та самостійну роботу)</p>	<p>Лютий-червень (згідно з електронним розкладом)</p>

<p>засоби та типи. 2. Місце масової комунікації в політиці, економіці, PR. 3. Інформація, дезінформація. Медіаграмотність та критичне мислення.</p>		<p>Едиториал УРСС, 2005. – 632 с. Підходи до класового аналізу (За ред. Е. О. Райга; переклад з англ. О. Симончук). – К.: Інститут соціології НАН України, 2019. – 287 с. Соціальні виміри суспільства (Збірник наукових праць). – К.: Інститут соціології НАН України, 2016. – Випуск 8 (19). – 497 с. Стан сучасного українського суспільства: цивілізаційний вимір (За наук. ред. М.О. Шульги). – К.: Інститут соціології НАН України, 2017. – 198 с. Українське суспільство: Моніторинг соціальних змін (Збірник наукових праць). – К.: Інститут соціології НАН України, 2018. – Випуск 6 (20). – 414 с.</p>	<p>год.</p>	<p>впродовж семестру)</p>	
<p>Тема 6. Місце України в глобалізованому світі 1. Україна в глобальних політичних процесах. 2. Місце України в системі глобальних економічних</p>	<p>Лекція 2 год. Семинарське заняття 2 год.</p>	<p>Брандт Г.А. Соціальні виміри суспільства (Збірник наукових праць). – К.: Інститут соціології НАН України, 2016. – Випуск 8 (19). – 497 с. Стан сучасного українського суспільства: цивілізаційний вимір (За наук. ред.</p>	<p>Підготовка до семінарського заняття. Виконання завдань для самостійної роботи, 10 год.</p>	<p>5 балів за кожен вид роботи (усні відповіді на семінарських заняттях та самостійну роботу впродовж семестру) Написання тестового опитування (5 балів)</p>	<p>Лютий-червень (згідно з електронним розкладом)</p>

<p>відносин. 3. Міжнародні наукові та освітні проекти. Індекс розвитку людського потенціалу.</p>		<p>М.О. Шульги). – К.: Інститут соціології НАН України, 2017. –198 с. Українське суспільство: Моніторинг соціальних змін (Збірник наукових праць). – К.: Інститут соціології НАН України, 2018. – Випуск 6 (20). – 414 с.</p>			
7. Система оцінювання курсу					
<p>Загальна система оцінювання курсу</p>	<p>Загальна кількість балів в межах залікового курсу: 100. Розподіл балів: 0 – 49 балів – «не зараховано»; 50 – 100 балів – «зараховано». Оцінка розраховується як середнє арифметичне з усіх отриманих на семінарських заняттях, помножене на 20. Приклад: $((3+4+4+4) / 4) \times 20 = 3,75 \times 20 = 75$ (балів).</p>				
<p>Вимоги до письмової роботи</p>	<p>До кожної теми передбачене написання тестових завдань. Кількість тестових завдань: до 20. Тести закритого типу (з варіантами відповідей). Кількість варіантів відповідей: 4. Кількість вірних відповідей: одна. Час виконання: до 25 хв. (в межах семінарського заняття). Максимальна сума балів за кожен тест – 100.</p>				
<p>Семінарські заняття</p>	<p>В межах запланованих семінарських занять є обов'язковими дві усні відповіді, які оцінюються як «незадовільно», «задовільно», «добре», «відмінно». В межах занять студенти також оприлюднюють результати своєї самостійної чи пошукової роботи.</p>				
<p>Умови допуску до підсумкового контролю</p>	<p>Підсумковий контроль виставляється за результатами семінарських занять. Наявність щонайменше дев'яти оцінок (дві – за усні відповіді, шість – за письмові роботи та однієї – за самостійну) не нижче, ніж «задовільно», є достатньою підставою для зарахування курсу.</p>				
8. Політика курсу					
<p>Допускається пропуск одного семінарського заняття без відпрацювання. За наявності більшої кількості пропущених семінарських занять або невиконаних тестових завдань необхідно відпрацювати їх шляхом усної відповіді по відповідній темі або написання тесту. Відпрацювання проводяться в межах консультацій. При бажанні студента підвищити підсумкову оцінку пропонується виконання індивідуального завдання. Незадовільні оцінки не відпрацьовуються.</p>					
9. Рекомендована література					
<ol style="list-style-type: none"> 1. Бергер П.Л., Бергер Б. Социология: Биографический подход / Петер Л. Бергер, Бриджит Бергер; пер. В.Ф. Анурина // Личностно-ориентированная социология. – М.: Академический Проект, 2004. – С. 25-396. 2. Брандт Г.А. Философская антропология феминизма. Природа женщины / Брандт Г.А. – СПб.: Алетейя, 2006. –160 с. 3. Гендерний паритет в умовах розбудови сучасного українського суспільства. 2-е вид. – К.: Інститут соціальних досліджень, 2003. – 129 с. 4. Гидденс Э. Социология / Энтони Гидденс / При участии К. Бердсолл; пер. с англ.; изд. 2-е, полностью перераб. и доп. – М.: Едиториал УРСС, 2005. – 632 с. 					

5. Мартен Д. Метаморфози світу: Соціологія глобалізації / Домінік Мартен, Жан-Люк Мецжер, Філіп П'єр; Пер. з фр. Є. Марічева. – К.: Вид. дім „КМ Академія”, 2005. – 302 с.
6. Підходи до класового аналізу (За ред. Е. О. Райта; переклад з англ. О. Симончук). – К.: Інститут соціології НАН України, 2019. – 287 с.
7. Почешцов Г. Від Facebookу і гламуру до WikiLeaks: медіакомунікації. – Харків: Фоліо, 2012. – 464 с.
8. Почешцов Г. Від покемонів до гібридних війн: нові комунікативні технології XXI століття. – Харків: Фоліо, 2017. – 260 с.
9. Почешцов Г. Виртуальні війни. Фейки. – Харків: Фоліо, 2019. – 507 с.
10. Почешцов Г. Когнітивні війни в соціальних медіа, масовій культурі та масових комунікаціях. – Харків: Фоліо, 2019. – 314 с.
11. Почешцов Г. Пропаганда 2.0. – Харків: Фоліо, 2018. – 796 с.
12. Почешцов Г., Чукут С.А. Інформаційна політика. – К.: Знання, 2008. – 663 с.
13. Соціальний потенціал інноваційного розвитку економіки: українські реалії (Под ред. Акад. НАН України В.М. Вороны, д-ра соціол. наук Т.О. Петрушиной). – К.: Інститут соціології НАН України, 2014. – 328 с.
14. Соціальні виміри суспільства (Збірник наукових праць). – К.: Інститут соціології НАН України, 2018. – Випуск 10 (21). – 380 с.
15. Соціальні виміри суспільства (Збірник наукових праць). – К.: Інститут соціології НАН України, 2017. – Випуск 9 (20). – 429 с.
16. Соціальні виміри суспільства (Збірник наукових праць). – К.: Інститут соціології НАН України, 2016. – Випуск 8 (19). – 497 с.
17. Стан сучасного українського суспільства: цивілізаційний вимір (За наук. ред. М.О. Шульги). – К.: Інститут соціології НАН України, 2017. – 198 с.
18. Українське суспільство: Моніторинг соціальних змін (Збірник наукових праць). – К.: Інститут соціології НАН України, 2018. – Випуск 6 (20). – 414 с.
19. Українське суспільство: Моніторинг соціальних змін (Збірник наукових праць). – К.: Інститут соціології НАН України, 2017. – Випуск 4 (18). – 486 с.
20. Українське суспільство: Моніторинг соціальних змін (Збірник наукових праць). – К.: Інститут соціології НАН України, 2017. – Випуск 3 (17). – 425 с.

Викладач Гайналь Тетяна Олександрівна